

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2010

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet gav den 7 april 2011 bl.a. arbetsmarknadsutskottet möjlighet att yttra sig över regeringens skrivelse 2010/11:105 *Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2010* och motion 2010/11:U8 (S) som väckts med anledning av skrivelsen.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande begränsar sig huvudsakligen till de delar av skrivelsen och motionen som berör utskottets beredningsområde.

I ärendet finns en avvikande mening och tre särskilda yttranden.

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2010 i enlighet med 10 kap. 2 § riksdagsordningen. Skrivelsen behandlar övergripande Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner.

I avsnittet om övergripande, horisontella frågor behandlar regeringen bl.a. Lissabonfördraget och Europa 2020-strategin. I det sysselsättningspolitiska avsnittet tar regeringen upp arbetet med bl.a. den europeiska sysselsättningsstrategin inom Europa 2020, rådsslutsatserna om en sysselsättningspolitik för en konkurrenskraftig, hållbar, resurseffektiv och grön ekonomi samt kommissionens förslag till nytt EU-instrument för mikrokrediter. I avsnittet som behandlar arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor tar regeringen upp arbetet med bl.a. föräldraledighetsdirektivet, förslaget till ändrat mammaledighetsdirektiv och den sociala dimensionen i Europa 2020-strategin. I avsnittet om jämställdhet och arbetet mot diskriminering redovisas utvecklingen när det gäller bl.a. kommissionens strategi för jämställdhet 2010–2015, antidiskrimineringsdirektivet och arbetet avseende romers situation.

Under rubriken Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2010 redovisar regeringen två arbetsrättsliga mål (C-477/09 – Rätt till lönegaranti och C-30/10 – Rätt till lönegaranti II) som direkt berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Under rubriken Pågående överträdelseärenden 2010 noterar regeringen tre motiverade yttranden och två formella underrättelser riktade mot Sverige som rör frågor inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Motionen

Socialdemokraterna framhåller i motion 2010/11:U8 yrkande 8 att Sverige bör konkurrera med kompetens och inte med låga löner. Partiet gör bedömningen att betydande investeringar kommer att behöva göras i utbildning och kompetensutveckling för att EU:s medlemsländer ska kunna möta utmaningarna på arbetsmarknaden. Fler måste ges möjligheter att kunna arbeta och kunna arbeta längre. Kvinnors möjligheter att kunna arbeta på samma villkor som män måste stärkas.

I motionen framförs åsikten att rörlighet över gränserna och öppenhet inför invandring är viktiga drivkrafter för ekonomisk utveckling. Men detta får inte användas som en förevändning för att pressa arbetstagarnas löner och arbetsvillkor nedåt. Alla försök från EU-kommissionen att intervensera i lönebildningen ska avvisas bestämt.

Efter den s.k. Lavaldomen 2007 har regeringen enligt Socialdemokraternas uppfattning, tvärtemot vad den försöker föra i bevis, inte försvarat den svenska kollektivavtalsmodellen. I lex Laval går regeringen längre än vad EU-domstolen krävde. Socialdemokraterna vill riva upp lex Laval så att likvärdiga löne- och anställningsvillkor kan gälla för alla som arbetar i Sverige. På EU-nivån vill partiet att unionen ska anta ett juridiskt bindande socialt protokoll som tydliggör att de fackliga rättigheterna, såsom förhandlings- och konflikträtten och rätten att teckna kollektivavtal, gäller inom unionen.

När det gäller arbetstidsdirektivet förordar Socialdemokraterna att Sverige i EU ska driva att den s.k. opt out-möjligheten avskaffas.

Med anledning av den formella underrättelse som kommissionen riktat mot Sverige på grund av det svenska regelverket för visstidsanställningar framför Socialdemokraterna att anställningstryggheten måste stärkas.

Utskottets ställningstagande

EU ska enligt det nya fördraget verka för en social marknadsekonomi. Väl fungerande marknader, utbildning, en aktiv välfärdspolitik och en progressiv miljöpolitik ska tillsammans bidra till en hållbar ekonomisk utveckling och jobbskapande. De närmaste åren kommer EU:s arbetsmarknad att ställas inför strukturella problem vars ursprung fanns redan före krisen. De finansiella svårigheter som många av Europas länder genomgår i krisens spår kan göra att nödvändiga strukturförändringar framstår som svårare på kort sikt men desto angelägnare för en positiv utveckling på lång sikt.

Utskottet noterar att arbetslöshetsnivån för EU som helhet inte har sjunkit under 2010 utan i december låg kvar på ca 10 % enligt uppgifter från den europeiska statistikmyndigheten Eurostat (Euroindicators 18/2011). Samtidigt finns det enligt utskottets mening anledning att välkomna att Sverige utgör ett positivt undantag, med en av de snabbast sjunkande arbetslöshetsnivåerna, från 8,9 % i december 2009 till 7,8 % i december 2010.

För att möta den dubbla utmaningen med en åldrande befolkning och många människor utanför arbetskraften måste EU börja ge fler möjlighet att delta på arbetsmarknaden. Det finns enligt utskottets mening en viktig outnyttjad potential som kan skapa en inkluderande, hållbar tillväxt i Europa och därmed också bidra till att bevara och stärka en god sysselsättningsutveckling. Denna outnyttjade potential är särskilt tydlig på tre områden: i övergången till ett grönare, mer hållbart Europa, i utjämnandet av ansvar för arbete och familj mellan kvinnor och män, samt i välkommandet av nyanlända och deras kompetens och kunskap på den europeiska arbetsmarknaden. En inkluderande, hållbar tillväxt inrymmer också insikten att ansvarsfull finansiell stabilitet är grunden till att kunna investera i framtiden. Den anknyter därmed till Europa 2020-strategins målformulering om ”smart, sustainable and inclusive growth”.

Det står enligt utskottets mening klart att utnyttjandet av denna potential är nyckeln till en god sysselsättningsutveckling för Sverige, men i kanske än högre grad för resten av EU. Sverige bör på de tre nämnda områdena – i övergången till ny, hållbar teknik, i arbetet för en mer jämställd balans mellan arbete och familj för män och kvinnor och i en öppen, välkomnande attityd till människor från andra länder – sträva efter att utgöra ett föredöme i Europa.

Utskottet anser också att tanken på att Sverige bör sträva efter att fungera som ett föredöme ligger väl i linje med grundförutsättningen att sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitikerna i huvudsak är nationellt utformade. Genom den öppna samordningsmetoden kan Sverige lära av och lära ut till övriga medlemsstater, vilket utskottet ser mycket positivt på. Det är emellertid viktigt att den svenska regeringen i det fortsatta EU-arbetet håller emot en utveckling på arbetsmarknadsområdet i en överstatlig riktning. I synnerhet gäller det värnandet av den svenska modellen i form av bl.a. respekt för arbetsmarknadens parter autonomi och de avtal som de har träffat med varandra. Samarbetet inom den öppna samordningsmetoden bör behålla sin karaktär av fritt tanke- och erfarenhetsutbyte.

En arbetsmarknad i hållbar tillväxt

Enligt utskottets mening kan klimatpolitik och jobbpolitik ofta gå hand i hand. Miljömässigt sunda och produktiva arbeten är grunden för uthålligheten i tillväxten. Den nordiska modellen visar att det är möjligt att skapa samhällen som är både ekonomiskt och socialt framgångsrika samtidigt som miljömässiga krav hålls på en hög nivå. Utskottet välkomnar de rådslutsatser om en sysselsättningspolitik för en konkurrenskraftig, hållbar, resurseffektiv och grön ekonomi som antogs på EPSCO-rådet den 6 december 2010. De handlar om hur sysselsättningspolitiken kan möta och understödja omställningen till en grön ekonomi. Utskottet ansluter sig i denna fråga till regeringens bedömning att en strukturomvandling på arbetsmarknaden till följd av en omställning av ekonomin måste mötas och understödjas på bästa sätt. För att detta ska uppnås behövs samverkan mellan flera politikområden: miljö-, närings-, finans-, utbildnings-, social- och arbetsmarknadspolitik m.fl. Matchningen mellan dem som söker arbete och dem som söker arbetskraft är central, liksom behovet av kompetensförsörjning.

I detta sammanhang är det också viktigt att EU:s medlemsländer bedriver en aktiv politik för att stimulera framväxten av små och medelstora företag. Det är där potentialen att driva fram en utveckling mot nya, gröna jobb är störst. Det bör därför bli enklare att starta och driva företag, även över nationsgränserna. Utskottet välkomnar det nya EU-instrumentet för mikrokrediter som inrättades under 2010. Det är bra att instrumentet inriktats på att öka tillgången på mikrokrediter för de individer som har det allra svårast på arbetsmarknaden och för mikroföretag i unionen. Insatser som främjar mikrokrediter har visat sig ha en positiv effekt på entreprenörskap och företagande, vilket i sin tur har positiva effekter på jobbskapandet.

En arbetsmarknad för både kvinnor och män

Att ta vara på varje människas bidrag till samhällsgemenskapen och sträva efter att varje kvinna och man ges möjlighet och incitament att etablera sig på arbetsmarknaden bör, enligt utskottets mening, vara centrala utgångspunkter för EU:s politik. Med ett arbete skapas fria och självständiga människor, som har makt att forma sina egna liv. Utskottet kan konstatera att betydligt färre kvinnor än män har denna möjlighet. År 2009 var sysselsättningsgraden för europeiska kvinnor i ålderskategorin 15–64 år 58,6 % enligt Eurostats statistik, medan den var 70,7 % för män i samma ålder, en skillnad på drygt 12 procentenheter. En ökad etableringsgrad för kvinnor skulle också bidra positivt till att göra Europa till en mer konkurrenskraftig ekonomi. Utskottet välkomnar därför att prioriteringarna i kommissionens förslag till strategi för jämställdhet för 2010–2015, som rådet beslutade att stödja i december, över lag ligger väl i linje med den svenska jämställdhetspolitiken.

Samtidigt anser utskottet att det – mot bakgrund av vikten av att öka kvinnors sysselsättningsgrad för att kunna uppnå Europa 2020-strategins mål – vore önskvärt att kommissionen på ett tydligare sätt lät ett jämställdhetsperspektiv genomsyra även de centrala sysselsättningspolitiska initiativen. Utskottet beklagar mot den bakgrunden att det inte var möjligt att få igenom separata sysselsättningsmål för män och kvinnor inom ramen för Europa 2020-strategin, eftersom det skulle ha tydliggjort vilket fokus som är nödvändigt.

Utskottet vill i sammanhanget understryka vikten av att regeringen i arbetet med mammaledighetsdirektivet värnar subsidiaritetsprincipen. Sveriges inställning i förhandlingarna bör även i fortsättningen vara att länder med omfattande och väl fungerande system för föräldraledighet och föräldraförsäkring ska kunna behålla dessa och att den obligatoriska ledigheten inte bör förlängas. Förutsättningarna i medlemsländerna skiljer sig mycket åt, och utskottet välkomnar naturligtvis de framsteg som kan göras när det gäller jämställdhet och att förena arbete och familj i hela Europa. Det är emellertid inte önskvärt att EU genom en reglering som i praktiken motiveras med hänvisning till skyddsaspekter inkräktar på medlemsstaternas rätt att själva bestämma om sina socialförsäkringssystem och sin arbetsrättsliga lagstiftning. Utskottet står bakom den svenska förhandlingslinjen att föräldraledighet måste vara en möjlighet att ta vara på, men inte ett tvång.

En arbetsmarknad öppen mot omvärlden

Att människor rör sig över gränserna och bemöts som individer oavsett var de kommer ifrån är bra för alla. Det är också ett effektivt sätt att vaccinera samhället mot främlingsfientlighet och rasism. Det är bl.a. genom nya erfarenheter och ny kunskap från andra länder och kulturer som utveckling sker. Utskottet anser att Sverige de kommande åren måste föra en politik som svarar mot nya migrationsmönster och tar vara på den utveckling som migrationen bidrar till.

Även mot bakgrund av behovet av att långsiktigt säkra tillgången på arbetskraft är en ökad rörlighet på arbetsmarknaden något positivt. Europa bör enligt utskottets mening bejaka en öppnare arbetsmarknad, både inom unionen och i förhållande till övriga världen. Inte minst med tanke på den åldrande befolkningen kommer Europas länder att vara i behov av att människor från andra länder vill arbeta i unionens medlemsländer. Arbetskraftsinvandring ger enskilda möjligheter att förverkliga sina drömmar och stärker förutsättningarna att utveckla den svenska välfärden.

Det är dock självklart att en öppen arbetsmarknad inte får leda till konkurrens som bygger på försämrade villkor och större otrygghet. Det är enligt utskottets mening centralt att arbetsmarknadens parter autonomi och ingångna avtal på arbetsmarknaden respekteras i EU och att alla former av social dumpning ska motverkas. Utskottet noterar i det sammanhanget med tillfredsställelse att Migrationsverket, som ett resultat av nya instruktioner i regleringsbrevet, i april 2011 fattat beslut om att skärpa reglerna för de företag som vill anställa bärplockare inför säsongen 2011. Beslutet innebär att arbetsgivaren måste kunna bl.a. dokumentera tidigare utbetalda löner vid en förnyad ansökan, redovisa hur företaget klarar av att garantera löner vid dålig bärtilgång samt dokumentera att man informerat bärplockarna om arbetets art, anställningsvillkor i nivå med kollektivavtal, allemansrätten och i Sverige gällande trafiksäkerhetsregler.

Det är samtidigt, enligt utskottets mening, inte rimligt att aktörer inom EU-systemet med sociala hänsyn som täckmantel försöker bygga murar av byråkrati och protektionism mellan länder. Detta gäller i synnerhet när dessa murar reses mellan EU och omvärlden på ett sådant sätt att det skapar nya klyftor mellan EU:s medborgare och de människor som kommer hit, oavsett om de kommer för att arbeta och studera eller söker skydd undan förföljelse. Alltför detaljerade administrativa krav minskar också företagens möjligheter att expandera över gränserna, vilket inte minst riskerar att drabba små och medelstora företag.

Detta är emellertid ett område där Sverige enligt utskottets mening redan i dag kan sägas ha ambitionen att vara ett tydligt föredöme för andra medlemsstater. Båda de överenskommelser som ingåtts mellan regeringen och Miljöpartiet – om nya regler för arbetskraftsinvandring till Sverige 2008 och om bl.a. förenklingar av s.k. spårbyte mellan flykting- och arbetskraftsinvandring 2011 – är enligt utskottets mening goda exempel på att det går att öppna den nationella arbetsmarknaden och minska företagens regelbördor utan att ge avkall på kraven på rimliga arbetsvillkor. Dessa överenskommelser är också goda exempel på att EU tjänar på att inte sluta sig inom sig själv. Den inre marknaden är en värdefull utgångspunkt, men en öppenhet mot resten av världen kan skapa ännu större vinster för människor, företag och samhällen.

Utskottet vill betona att öppenhet inte är tillräckligt; man måste också kunna välkomna och inkludera nyanlända i samhället och på arbetsmarknaden. Integrationspolitiken är därför ett område där både Sverige och övriga

medlemsstater har anledning att intensifiera sina ansträngningar. Även integrationen är i första hand medlemsstaternas ansvar. Utskottet anser att den förstärkning av Arbetsförmedlingens ansvar och betoning av de nyanlända som individer som den svenska etableringsreformen inneburit är viktiga steg på vägen mot förbättrad integration, men att mer kan och bör göras. På EU-nivån förefaller arbetet med att komma överens om ett nytt antidiskrimineringsdirektiv för närvarande vara blockerat, vilket utskottet beklagar. När det gäller den ram för att utarbeta nationella strategier för integrering av romer som kommissionen nyligen presenterat ställer sig utskottet i likhet med regeringen positivt till ett ökat engagemang från EU i frågan. Medlemsstaterna har huvudansvaret för romers integrering, men arbetet kräver även ett aktivt agerande av EU.

Även i övrigt kräver den demografiska utvecklingen att outnyttjad arbetskraft i medlemsländernas ekonomier bättre tas till vara och att alla människor ges chansen att bidra i en arbetsgemenskap. Utskottet anser att tröskeln in på arbetsmarknaden måste sänkas för exempelvis funktionsnedsatta. Personer med funktionsnedsättningar bör enligt utskottets mening ha samma rätt som andra att delta i arbetslivet.

Utskottet vill slutligen framhålla en god arbetsmiljö som en central komponent i en inkluderande arbetsmarknad. Förutom att den leder till bättre hälsa och ett mer stimulerande och längre arbetsliv för de enskilda arbetstagarna kan en god arbetsmiljö också bidra till positiva produktivitetseffekter. Utskottet välkomnar därför att kommissionen aviserar flera förslag med sikte på en förbättrad arbetsmiljö. Dit hör den nya arbetsmiljöstrategin för åren 2013–2020 liksom förslag om exempelvis åtgärder mot tobaksrök och mot cancerogena ämnen.

Utskottet noterar avslutningsvis att Socialdemokraterna i motion 2010/11:U8 yrkande 8 tar upp ett antal specifika EU-frågor inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Utskottet har berört många av frågeställningarna i sin övergripande diskussion ovan. Samtliga frågor har också behandlats av utskottet tidigare i olika sammanhang. Utskottet har vid dessa tillfällen kommit till en annan slutsats än Socialdemokraterna. Utskottet anser inte att det finns anledning att frångå sina tidigare ställningstaganden.

Med vad som ovan sagts ställer sig arbetsmarknadsutskottet bakom regeringens skrivelse 2010/11:105 i berörda delar och avstyrker motion 2010/11:U8 (S) yrkande 8.

Stockholm den 26 april 2011

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Hans Backman (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Qarlssoon (C), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Sven-Olof Sällström (SD), Josefin Brink (V), Kerstin Nilsson (S) och Ingemar Nilsson (S).

Avvikande mening

Avvikande mening (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Maria Stenberg (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Kerstin Nilsson (S) och Ingemar Nilsson (S) anför:

Socialdemokratisk politik handlar alltid om att möjliggöra för människor att forma sitt eget liv. När krisen rullar fram, jobben hotas, välfärden försämras och klyftorna mellan människor ökar drabbar det oss alla. Människor och utveckling hålls tillbaka; jobb och välfärd går förlorade.

Europas framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med kompetens. Det kräver offentliga investeringar i utbildning, forskning och innovationsfrämjande insatser. Stark konkurrenskraft är för oss socialdemokrater förknippad med ett väl fungerande arbetsrättsligt skydd för arbetstagarerna, trygga anställningar och goda arbetsvillkor. Framtidens EU måste vara ett socialt EU. Samtidigt är det viktigt att slå fast att medlemsländerna själva ska behålla ansvaret för sysselsättningspolitiken och välfärdspolitiken.

För att klara konkurrensen på den globala marknaden ställs EU inför flera stora utmaningar. En av dem gäller arbetskraftens kompetens och rörlighet. Fram till 2020 förväntas antalet arbetstillfällen för högutbildade öka med 16 miljoner i EU medan antalet arbetstillfällen för lågutbildade kommer att minska med ca 12 miljoner. Kombinerat med den stora demografiska utmaningen med en snabbt åldrande befolkning, där allt färre i arbetsför ålder ska försörja allt fler äldre och vårdbehövande, skapar det stora utmaningar för EU:s medlemsländer.

Betydande investeringar måste göras i utbildning och kompetensutveckling för att EU:s medlemsländer ska kunna möta utmaningarna på arbetsmarknaden. Fler måste ges möjligheter att kunna arbeta och kunna arbeta längre. Kvinnors möjligheter att kunna arbeta på samma villkor som män måste stärkas. Vi ser med oro på att en stor andel av de nya jobb som skapas för kvinnor handlar om jobb med lägre löner och begränsad arbetstid. Det krävs insatser för högre kvalitet i skolan som förhindrar att ungdomar lämnar skolan med otillräckliga kunskaper, för att de ska ha reella möjligheter till livslångt lärande. Det krävs också utbyggda utbildningsmöjligheter så att fler kan möta framtidens kompetensbehov på arbetsmarknaden. Det krävs insatser för att förhindra att arbetslösheten leder till social dumpning och konkurrens genom låga löner.

Rörlighet över gränserna och öppenhet inför invandring är viktiga drivkrafter för ekonomisk utveckling. Men detta får inte användas som en förevändning för att pressa arbetstagarernas löner och arbetsvillkor nedåt. EU saknar i dag behörighet att direkt eller indirekt reglera löneförhållandena i Sverige. Så måste det också förbli. Den svenska kollektivavtalsmodellen bygger på att arbetsmarknadens parter har ansvaret. Välavvägda

avtal bidrar till en fungerande ekonomi, internationell konkurrenskraft, höjda reallöner och en rättvis fördelning av lönerna. Parternas höga representativitet i Sverige säkerställer en ansvarsfull lönebildning. Alla försök från EU-kommissionen att intervensera i lönebildningen ska avvisas bestämt.

För oss socialdemokrater är det en självklarhet att de som arbetar i Sverige ska ha lika lön och lika villkor oavsett varifrån de kommer. Svenska kollektivavtal ska gälla för alla som arbetar på den svenska arbetsmarknaden. Detta är dock ingen självklarhet i realiteten. Dagligen ser vi exempel på löne- och villkorsdumpning och att den fria rörligheten missbrukas av oseriösa företag i syfte att konkurrera genom dåliga villkor. Denna utveckling är oacceptabel. Efter den s.k. Lavaldomen 2007 har regeringen inte försvarat den svenska kollektivavtalsmodellen – tvärtom – trots att man försöker föra i bevis att man står upp för den. I lex Laval går regeringen längre än vad EU-domstolen krävde. Lex Laval innehåller en rad allvarliga brister som öppnar upp för konkurrens genom dumpning.

Vi menar att det regelverk som omger kollektivavtalen nu måste stärkas. Grunden för att de fackliga organisationerna ska kunna teckna kollektivavtal är den grundlagsskyddade konflikträtten. Denna rättighet har regeringen inskränkt genom lex Laval, vilket begränsar möjligheten att vidta stridsåtgärder mot arbetsgivare som utstationerar arbetskraft i Sverige.

Vi vill riva upp lex Laval så att likvärdiga löne- och anställningsvillkor kan gälla för alla som arbetar i Sverige. Vi vill också säkerställa att utländska företag som har verksamhet i Sverige registrerar sin närvaro i Sverige och att dessa företag har en representant på plats så att det är möjligt för de fackliga organisationerna att teckna kollektivavtal.

Men det räcker inte med att enbart ändra den svenska lagstiftningen. Det krävs en rad åtgärder inom EU. Genom Lavaldomen har domstolen slagit in på en väg där löne- och anställningsvillkor blir ett konkurrensmedel i Europa. Att EU:s ekonomiska dimension ges företräde framför den sociala dimensionen är en obalans som måste justeras. Denna fråga berör alla löntagare i Europa och kan inte skjutas på framtiden. Europas framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med trygga och goda arbetsvillkor, hög sysselsättning och kunskap.

Vi vill att EU antar ett juridiskt bindande socialt protokoll som tydliggör att de fackliga rättigheterna, såsom förhandlings- och konflikträtten samt rätten att teckna kollektivavtal, gäller inom unionen. I det sociala protokollet ska det fastställas att grundläggande sociala rättigheter har företräde framför ekonomiska intressen. Vårt förslag bygger på motsvarande krav som framförts av Europafacket. När utstationeringsdirektivet antogs av Europaparlamentet och ministerrådet rådde bred enighet om att direktivet skulle utgöra en lägsta nivå för de löne- och anställningsvillkor som kan krävas av ett värdland. Domstolen har dock valt att tolka direktivet som ett tak, dvs. domstolen har angivit en högsta nivå för vilka villkor

som kan avkrävas av ett gästande företag. Därför krävs nu politiska initiativ och en ny reglering som säkerställer karaktären av minimidirektiv så att likabehandling av löntagare kan garanteras.

EU:s arbetstidsdirektiv syftar till att säkerställa en lägsta nivå för skyddet för arbetstagarnas rättigheter när det gäller veckoarbetstider, dygnsvila, nattarbete, veckovila och pauser. Målet är att skydda arbetstagarnas hälsa och förhindra konkurrens mellan länderna som bygger på dåliga arbetsvillkor. Direktivet är därför av avgörande betydelse för Europas alla löntagare. Vi anser att det inte ska vara möjligt att förhandla bort grundläggande skyddsregler när det gäller arbetstiden. Skyddet för Europas löntagare mot ohälsosamma arbetstider måste stärkas. Vi socialdemokrater menar att Sverige i EU måste driva att den s.k. opt out-möjligheten avskaffas.

Regeringen har kraftigt försämrat anställningsskyddet för visstidsanställda, och Sverige får nu kritik från EU-kommissionen för att vi i dag inte lever upp till de minimikrav för skydd av anställningstryggheten som gäller inom EU. I en formell underrättelse kräver EU-kommissionen att Sverige ändrar sin lagstiftning så att den lever upp till EU-rättens krav. Visstidsanställningar ger sämre löneutveckling, lägre ersättning i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen och lägre pension. En visstidsanställd får mindre kompetensutveckling och har svårare att planera sin ekonomi och sitt privatliv. Vi menar att anställningstryggheten måste stärkas.

I enlighet med vad som ovan anförts tillstyrker vi motion 2010/11:U8 yrkande 8 (S).

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

EU ska enligt det nya fördraget verka för en social marknadsekonomi. Väl fungerande marknader, utbildning, en aktiv välfärdspolitik och en progressiv miljöpolitik ska tillsammans bidra till en hållbar ekonomisk utveckling och jobbskapande.

En grön omställning är tydligt kopplad till skapandet av nya framtidsjobb – det behövs en Green New Deal på EU-nivå. Nya jobb kan skapas i bl.a. miljötekniksektorn genom energieffektiviseringar, satsningar på förnybara energikällor och investeringar i utbyggnad av utsläppsnål kollektivtrafik. Miljömässigt sunda och produktiva arbeten är grunden för uthålligheten i tillväxten. Den nordiska modellen visar att det är möjligt att skapa samhällen som är både ekonomiskt och socialt framgångsrika samtidigt som miljömässiga krav hålls på en hög nivå. I det sammanhanget är det också centralt att EU:s medlemsländer bedriver en aktiv politik för att stimulera framväxten av små och medelstora företag. Det är där potentialen att driva fram en utveckling mot nya, gröna jobb är störst. Det bör därför bli enklare att starta och driva företag, även över nationsgränserna. Klimat- och jobbpolitik går hand i hand.

Politik ska handla om att möjliggöra för människor att forma sitt eget liv. I detta ligger självfallet även en stark strävan efter att ge människor möjlighet att röra sig fritt på en öppen arbetsmarknad i EU-området. Men målet om en integrerad arbetsmarknad i EU får inte användas som en förvändning för att pressa arbetstagarnas villkor nedåt. Behov av ständig omvandling ska balanseras mot grundläggande rättvisepprinciper. Det är inte acceptabelt att löntagare diskrimineras och får lön beroende på varifrån de kommer. Lika lön för lika arbete enligt lagar och avtal är en princip som ska gälla i hela EU. Fall som Laval och Rüffert visar att hänsynen till den inre marknaden på ett olyckligt sätt har fått företräde framför fackens möjlighet att hävda rimliga arbetsvillkor för sina medlemmar. Här riskerar den svenska regeringens passivitet att ytterligare försvaga löntagares rättigheter i Sverige och andra EU-länder.

Värnet av EU:s gemensamma arbetsmarknad får heller inte tas till intäkt för att stänga Europas gränser för människor utanför unionen som vill komma hit och arbeta. Arbetskraftsinvandring berikar både in- och utvandringsländer genom ett utbyte av idéer, kunskaper och resurser mellan olika delar av världen. Därför vill vi i Miljöpartiet göra det lättare för personer från andra länder att arbeta i Sverige och öppna upp för arbetskraftsinvandring från länder utanför EU på samma villkor som från EU-länderna. Tack vare det nya regelverk – utan onödig protektionism och hinder – som vi genomdrivit tillsammans med regeringen har Sverige nu en modell för

arbetskraftsinvandring som det vore välkommet om även andra EU-länder anammade. Denna öppenhet i fråga om arbetskraftsinvandring bör emellertid också kompletteras med en politik för lika rättigheter.

Jag kan när det gäller arbetskraftsinvandring ställa mig bakom de synpunkter som utskottsmajoriteten framför. Jag vill även i likhet med majoriteten understryka att medlemsländerna själva måste behålla ansvaret för merparten av sysselsättningspolitiken och välfärdspolitiken. Den öppna samordningsmetoden på arbetsmarknadspolitikens område får inte utvecklas i riktning mot ökad styrning och kontroll från EU-institutionerna. Den bör även fortsättningsvis ha karaktären av ett utbyte av goda erfarenheter, med tanke på att arbetsmarknadspolitiken ser så olika ut i de 27 länderna. Dessa olikheter är något vi ska respektera och dra fördel av i stället för att se som problem.

2. Särskilt yttrande (SD)

Sven-Olof Sällström (SD) anför:

Grunden för välfärd och trygghet är arbete. Av den anledningen tar Sverigedemokraterna sikte på att nå ett mål om full sysselsättning och vill samtidigt motverka såväl den borgerliga regeringens lönedumpningspolitik som vänsterkartellens bidragslinje. Det behövs ett fullständigt politiskt nytänkande för att bryta den långsiktiga utvecklingen med permanent hög arbetslöshet. Varaktigt hög sysselsättning och låg arbetslöshet skapas framför allt genom att den svenska konkurrenskraften stärks i ett globalt perspektiv och i ett EU-perspektiv.

En mer ansvarsfull invandringspolitik är en viktig faktor för att klara sysselsättningen. Den närmast oreglerade arbetskraftsinvandringen från länder utanför EU är felaktig. Invandringen måste kraftigt begränsas för att inte fylla på det redan befintliga överutbudet av arbetskraft. Detta överutbud bidrar starkt till att den svenska arbetslösheten – inte minst ungdomsarbetslösheten – fortfarande ligger på en alldeles för hög nivå. I en eventuell framtida situation av allmän och långvarig brist på arbetskraft förespråkar vi införandet av ett gästarbetarsystem baserat på tillfälliga arbetstillstånd.

Dagens arbetskraftsinvandring är också ett problem för invandrarna själva. Arbetsmarknaden för arbetskraftsinvandrare fungerar på ett sådant sätt att de som kommer hit känner stark otrygghet. Arbetskraftsinvandrarna är i arbetsgivarens våld och har inga alternativ. Denna situation har uppstått genom det nya regelverk som i praktiken tillåter att arbetsgivaren själv bestämmer vem man ska anställa, varifrån och när.

Majoriteten berömmar i sitt yttrande sig själv och Miljöpartiet för den överenskommelse om nya regler för arbetskraftsinvandring som ingicks 2008. Vi sverigedemokrater anser i stället att regeringens politik på detta område måste betraktas som ett misslyckande. Trots hög inhemsk arbetslöshet går många arbeten som kunde ha gått till människor i Sverige som redan söker arbete i stället till arbetskraftsinvandrare, som i vissa fall till

och med har betalat svarta pengar för ett arbetstillstånd. Beslutet om att förändra reglerna för arbetskraftsinvandring måste enligt vår mening rivas upp, och man bör återgå till de mer funktionella regler som fanns tidigare.

Centralt är i detta sammanhang att besluten om hur den svenska invandringspolitiken ska utformas måste fattas i den svenska riksdagen. Vi anser att svenska löntagare måste kunna känna sig trygga med att deras intressen står i främsta rummet och att deras rättigheter inte spelas bort i överenskommelser i slutna rum inom EU-systemet. I vårt Sverige går jobben till inhemsk arbetskraft i första hand.

Vi Sverigedemokrater vänder oss därför mot tanken om att skapa en allt tätare integration av såväl arbetsmarknads- som invandringspolitiken mellan EU:s medlemsländer. Denna tanke genomsyrar den europeiska sysselsättningsstrategin och Europa 2020-strategin liksom kommissionens arbetsprogram. Sverige bör vara öppet för att lära av goda exempel i andra europeiska länder, men det ska ske genom ett frivilligt samarbete mellan suveräna stater, inte genom överstatligt beslutsfattande.

När det gäller aktuella EU-frågor på agendan vill vi särskilt trycka på behovet av en översyn av regelverket och tillsynen när det gäller utstationeringsdirektivet och arbetstidsdirektivet.

Vi sverigedemokrater är för att Sverige ska vara en del av EU:s inre marknad. Det innebär inte bara fri rörlighet för varor och tjänster utan även för arbetskraft. Svenska ungdomar kan åka till London och Madrid och arbeta. En polsk byggjobbare kan mycket väl komma till Sverige och arbeta för svenska löner och enligt svenska avtal. Det motsätter vi oss inte.

Men med EU:s nuvarande regelverk, i synnerhet med utstationeringsdirektivets utformning, riskerar man en utveckling där svenska löntagare utkonkurreras av utländsk arbetskraft med betydligt sämre löner och andra villkor. Vi anser att man i fråga om utstationeringsdirektivet måste fokusera på att få till stånd regler, en tillämpning och en tillsyn som inte missgynnar inhemska företag och inhemska företags anställda i konkurrens med utstationerande företag och deras personal. Nuvarande regelverk missbrukas när det gäller löner och andra ersättningar, arbetsmiljölagstiftning och arbetstidslagstiftning. Ingångna kollektivavtal följs inte. Vi kan därför ställa oss bakom slutsatserna i den socialdemokratiska motionens yrkande 8, även om vi inte i alla delar håller med om argumentationen. Regeringen är alltför passiv när det gäller att försvara principen att det ska vara i svensk lagstiftning och genom svenska kollektivavtal som förhållandena på den svenska arbetsmarknaden regleras.

När det gäller omarbetningen av arbetstidsdirektivet måste siktet vara inställt på att förhindra att regelverket verkar hämmande dels på tillväxt och sysselsättning, dels på människors möjlighet att genom eget arbete få en bättre livssituation.

3. Särskilt yttrande (V)

Josefin Brink (V) anför:

I många medlemsstater har arbetslösheten sedan länge varit hög, även i goda konjunkturer. Den genomsnittliga arbetslöshetsnivån är nu omkring 10 %. Det är oacceptabelt. Arbetslöshetsnivån måste ned, och sysselsättningsgraden måste öka kraftigt. Särskilt fokus bör läggas på att öka kvinnors möjligheter att förvärvsarbeta och på att undanröja diskriminerande strukturer som stänger människor ute från arbetslivet. Målet om full sysselsättning måste prioriteras.

Inriktningen på den nya Europa 2020-strategin påstås vara att den ska leda till en tillväxt som ska vara smart, hållbar och gynna alla. Vänsterpartiet vill poängtera att det förutsätter en arbetsmarknad med goda anställnings- och arbetsvillkor där fackliga rättigheter respekteras.

Till skillnad från utskottsmajoriteten är jag bekymrad över EU-kommissionens agerande i samband med budgetsaneringen. EU-kommissionen har ingripit direkt på arbetsmarknaden i de medlemsstater som beviljats stödlån från EU och IMF, utan hänsyn till tidigare försäkringar om självständighet för arbetsmarknadens parter och den sociala dialogens vikt och om att EU inte ska lägga sig i lönebildningen. EU-kommissionen har också kört över arbetsmarknadens parter med sina påbud till euroländer i kris att bl.a. genomföra lönesänkningar i strid med gällande kollektivavtal. Det är ett oacceptabelt angrepp på självbestämmandet för arbetsmarknadens parter och de fackliga rättigheterna som går långt utöver kommissionens befogenheter.

Vänsterpartiet konstaterar också att det i de flaggskeppsinitiativ på sysselsättningsområdet som kommissionen presenterat finns förslag till insatser som inkräktar på medlemsstaternas och parternas suveränitet i fråga om arbetsrätt och lönebildning.

Det är mer angeläget än någonsin att ett juridiskt bindande socialt protokoll för EU antas, som slår fast att grundläggande fackliga rättigheter såsom förhandlings- och konflikträtt samt rätten att fritt teckna kollektivavtal gäller inom unionen. I det sociala protokollet ska det också fastställas att grundläggande mänskliga rättigheter, så som de definieras i ILO-konventioner och Europakonventionen, har företräde framför ekonomiska intressen.

Jag vill också markera Vänsterpartiets ståndpunkt när det gäller ett par specifika EU-frågor på dagordningen.

Utstationeringsdirektivet

När EU:s utstationeringsdirektiv antogs av EU-parlamentet och ministerrådet fanns en bred enighet om att direktivet skulle utgöra en miniminivå, ett golv, för de löne- och anställningsvillkor som kan krävas av ett värdland. EU-domstolen har i ett antal domar, bl.a. Laval- och Ruffertdomarna, i stället tolkat direktivet som ett tak – domstolen har angivit en maximinivå för vilka villkor som kan krävas av ett gästande företag. Denna

tolkning innebär att utstationerad arbetskraft riskerar att utsättas för diskriminering och att arbetsmarknaden utsätts för en press nedåt mot lägre löner och sämre anställningsvillkor.

José Manuel Barroso lovade, innan han omvaldes för en andra period till EU-kommissionens ordförande, att inte bara se över tillämpningen och genomförandet av utstationeringsdirektivet utan också tolkningen. Av EU-kommissionens arbetsprogram framgår att översynen inte kommer att omfatta själva tolkningen, utan endast tillämpningen. Om så blir fallet kommer EU-domstolens tolkning att direktivet i praktiken utgör ett tak att fortsätta gälla.

Laval- och Rüffertdomarna skapar stor osäkerhet på arbetsmarknaden inom hela EU. Vänsterpartiet anser att översynen av utstationeringsdirektivet måste leda till att de inskränkningar av de grundläggande fackliga rättigheterna som dessa domar innebär elimineras. Den svenska regeringen bör därför verka för att revideringen av utstationeringsdirektivet leder till att karaktären av minimidirektiv säkerställs så att likabehandling av löntagare kan garanteras.

Arbetstidsdirektivet

EU:s arbetstidsdirektiv syftar till att säkerställa arbetstagarnas skydd när det gäller en lägsta nivå för dygnsvila, veckovila och pauser samt rätt till begränsning av veckoarbetstiden och nattarbete. Målet är att skydda arbetstagarnas hälsa och förhindra konkurrens mellan länderna som bygger på dåliga arbetsvillkor. Direktivet är därför av betydelse för alla arbetstagare i EU:s medlemsstater.

När det nuvarande direktivet beslutades 1993 gavs en möjlighet att förhandla bort grundregeln om högst 48 timmars arbetsvecka genom individuella undantag, s.k. opt out. År 2000 var Storbritannien den enda medlemsstat som utnyttjade denna möjlighet. I dag utgör det individuella undantaget ett stort och växande problem. Hela 16 länder tillämpar nu undantaget.

Vänsterpartiet förespråkar en begränsad översyn av arbetstidsdirektivet med avsikt att avskaffa opt out-möjligheten. Det ska inte vara möjligt att förhandla bort grundläggande skyddsregler. Skyddet mot ohälsosamma arbetstider måste stärkas för arbetstagarna i medlemsstaterna.